

FIATALOK, VIDÉK, VIDÉKKÉP

YOUNG PEOPLE, COUNTRYSIDE, RURAL LANDSCAPE

OKOS ZSUZSANNA

Sapientia EMTE, Csíkszeredai Kar
okoslszuzsanna@uni.sapientia.ro

DOI: 10.59357/ProSciRural.2023.1.06

Összefoglalás

A tanulmány a csíkszeredai középiskolás fiatalok körében végzett kutatás eredményeit ismerteti, amely a fiataloknak a ruralitáshoz való viszonyulását vizsgálta. Az adatfelvétel eredményeit a tanulmány négy témakörhöz kapcsolódóan mutatja be: a vidékről alkotott vélemények, a rurális életforma választása melletti érvek, a vidéki életforma választását akadályozó tényezők, illetve a vizsgált célcsoport vélekedése azzal kapcsolatban, hogy a vizsgált térség mely tényezői lehetnek értékesek egy idegen számára¹.

Kulcsszavak: ruralitás, vidékkép, fiatalok

Bevezetés

Tanulmányom témája a fiatalok ruralitáshoz való viszonyulása, ennek a társadalmi csoportnak a rurális környezettel kapcsolatos tematizációja. A székelyföldi térségben 1989 után több kutatás foglalkozott a fiatalok helyzetével, ezek a kutatások az esetek többségében a következő témákkal foglalkoztak: munkaerőpiaci helyzet, az elvándorlás jelensége az iskolaválasztás témaköre, szabadidő, művelődés, médiafogyasztás és mások. Ezekhez a témakörökhöz viszonyítva,

¹ Az elemzés első része megjelent a "Tudományos megismerés: kihívások és esélyek" című kötetben (szerk. Biró A. Zoltán, Státus Kiadó, Csíkszereda 2023, pp. 171-181.

sokkal kisebb figyelmet kapott annak vizsgálata, hogy a fiatal generációhoz tartozók körében milyen kép él erről a térségről. Hol, miben látják az ehhez a térséghez való kapcsolódási lehetőséget? Mi az, ami számukra ebben pozitív, vonzó és mi az, amivel nem tudnak azonosulni? Milyen akadályozó tényezőkkel számolnának akkor, ha falusi életformát szeretnének választani?

A ruralitáshoz való viszonyulás vizsgálata a vidékkutatás terén a nemzetközi szakirodalomban is napirenden van. A vidéki térségekről alkotott kép nagyon sokáig többnyire egynemű és tartalmában negatív volt. A vidékre az esetek többségében úgy tekintettek, mint hátrányos helyzetű térség, amely kevés vonzerővel rendelkezik. Ez a negatív tartalmú vidékkép az elmúlt 30 év során lényeges mértékben módosult (Kovách, 2012). A vidékről alkotott kép több pólusúvá vált, folyamatos változáson ment és megy keresztül. Ennek a változásnak a nyomán a vidékkép mára jóval pozitívabb, mint korábban. További nagyon fontos változás, hogy a vidékképet napjainkban már több társadalmi szereplő alakítja. Ezek a változási folyamatok (a vidékkép változása, több társadalmi szereplő megjelenése) a vidékkutatók szerint globális léptékben zajlanak, ugyanakkor a székelyföldi térség kapcsán is tapasztalhatjuk ezeket a folyamatokat. Amint azt Biró A. Zoltán hangsúlyozza, a „Székelyföld – milyen vidék”? című tanulmányában: „A vidéki térségek fölértékelődési folyamata a társadalmi változások terén és a vidék, a vidékiség értelmezése, nem utolsósorban pedig a vidék identitások programszerű építése terén egyaránt változásokat hozott, és ez a folyamat egyelőre korántsem tekinthető lezártnak. Ennek a sokszereplős és komplex folyamatnak sokféle jelét és folyamatát tapasztalhatjuk a székelyföldi térségben is.” (Biró, 2020). Ennek a térségnek a vonatkozásában is megfigyelhető, hogy több társadalmi szereplő hozzájárul a vidékkép megalkotásához, és ezek a vidékképek esetenként lényeges mértékben különböznek egymástól. Ilyen társadalmi szereplők például a külföldi turisták, akik a székelyföldi vidékre úgy tekintenek, mint etnikai skanzenre. A térségi politika etnikai világgént tartja számon, míg a média a fejlesztések, a sikerek, a beruházások helyszínéként emlegeti. Mindezek mellett a vidékkép tematizációs folyamatában nagyon jelentős szerepet játszanak azok, akik a térségben élnek. Erről a vidékképről nem sok információval rendelkezünk, keveset tudunk arról, hogy a térségben élők számára mit jelent a vidék. Szerény léptékben arra tettem kísérletet, hogy a vidékképet, és a rurális környezettel kapcsolatos tematizációt és az urbánus társadalmi környezettel kapcsolatos viszonyulásokat vizsgáljam meg térségi fiatalok, középiskolások körében. Miért fontos a vidék a fiatalok számára? Hogyan vélekednek

magáról a vidékről, látnak-e benne lehetőséget és számukra mi lehet értékes és pozitívum a vidékben? Melyek azok az akadályok, amelyek előnyösnek illetve hátráynosnak bizonyulhatnak falura költözés esetében?

A vidéki térségről alkotott kép

A vidék fogalmának meghatározását illetően szakmai konszenzus mutatkozik abban a tekintetben, hogy nincs konkrét meghatározása a vidéknek, nincs rá általánosan elfogadott definíció (Kovács et al., 2015). Sokféleség jellemzi a vidékképet a hétköznapi vélekedések szintjén és a szakirodalmi anyagokban egyaránt. A vidék általában a városi központok zajától távol eső területeket jelenti. Amikor az emberek a vidékre gondolnak vagy arról beszélnek, akkor általában a természeti tényezőket említik: a rétek, erdők és dombok olyan képre utalnak, ahol az ember megérezheti a természet szépségét és nyugalját. Vidéken tiszta a levegő, nyugodt és derűs a légkör. Ez lehet egy kis falu, egy tanya vagy egy szórványtelepülés. A közvélekedés szerint a vidéki emberek általában közelebb állnak a természethez és kötődnek a mezőgazdasághoz. Gyakran gazdálkodnak, állatokat nevelnek vagy kertészkednek. A falusi életmódot az egyszerűség, a lassú tempó és a közösségi élet jellemzi. Az emberek több időt töltenek a szabadban, élvezik a természet szépségét, és gyakran erős kapcsolatokat alakítanak ki a helyi közösség tagjaival. Ugyanakkor a vidéket elmaradott helyként is definiálják, amely úgymond a múltban ragadt. A vidéki területeken a szolgáltatások gyakran rosszabbul működnek, a vidéki térség vagy település kevesebb szolgáltatással és gyengébb infrastruktúrával jellemezhető. Az emberek távolabb vannak a nagyobb bevásárlóközpontoktól, az egészségügyi ellátástól és a közlekedési lehetőségektől. A vidéki élet ugyanakkor sokak számára vonzó, mert békét, nyugalmat és természetközelséget kínál. Egyesek úgy tekintenek a vidékre, mint a biztonság, a nyugalom, a béke szigetére (Csurgó, 2013). A szakirodalmi megközelítések a vidékkép kapcsán gyakran tesznek kísérletet tipológiák felállítására. David Bell (2006) a rurális idill három típusát különböztette meg. Az első a pásztori idill. Ebbe az idill típusba a mezőgazdasági táj tartozik, főként az iparosított mezőgazdaság és a gépesítést megelőző korok kézművesebb és természetközelibb világa tartozik ide. A második típus, amit David Bell (2006) említ tanulmányában az a természeti idill. Egy olyan helyre vonatkozik ahol az ember még nem avatkozott bele a természet rendjébe. Illetve a harmadik idill típus az a sportidill. A kalandok helyszíne a vidék, egy hatalmas játszótérként említi a szerző, ahol a vadon motívumai vannak központi helyen (Bell, 2006). Csurgó

Bernadett (2007) tanulmányában két vidékképet említ. Az egyik a problémacentrikus vidékkép és a másik az élményorientált vidékkép. Az első a vidék gazdasági és társadalmi problémáit emeli ki, míg a második a hagyományokra, a falusi idill szimbólumaira, a hagyományörzés jellemzőire fekteti a hangsúlyt (Csurgó, 2007).

A vidéket gyakran romantikus és idilli környezetként ábrázolják. Ezek a képek gyakran a természeti szépséggel, a békével, a nyugalommal és a hagyományos életmóddal társulnak. A vidék olyan hely, ahol a természet és az ember harmóniában él. A vidéket gyakran kapcsolják a pihenéshez, a természetközeli kikapcsolódáshoz és a turizmushoz. A vidéki tájak és természeti környezetek gyakran vonzzák a turistákat, akik vágyat éreznek a természettel való közvetlenebb kapcsolatra és a vidéki életmód felfedezésére. Ugyanakkor összekapcsolják a vidéket a hagyományokkal, a kulturális örökséggel és az autentikus életmóddal. Ezek a vidékképek általában a vidéki tájban található kulturális emlékekre, a népviseletre, a helyi fesztiválokra és az évszázados hagyományokra fókuszálnak (Mormont, 1987). Nagyban hozzájárulnak ezek a tényezők is a vidékkép alakulásához, hiszen legtöbb esetben a vidéki kultúrát a folklórral azonosítják (Csurgó - Szatmári, 2014). Az emberek gyakran erős kötődést éreznek a vidékhez, és a vidéki közösségek erős társadalmi kapcsolatokat ápolnak egymással. A vidék az otthonosság, a közösségi élet és a helyhez való kötődés szimbóluma is. Ezért a vidéket gyakran az identitás és a közösség helyének tartják.

A vidék gazdaságához kapcsolódó képek általában a mezőgazdasági tevékenységekre, az élelmiszertermelésre és a vidéki munkára összpontosítanak. Ezek a vidékképek gyakran a földművelést, a legelőket, a terményeket és a gazdasági tevékenységek sokféleségét, fontosságát hangsúlyozzák. A vidékfejlesztési fordulat (new rural paradigm) térnyerése nyomán egyre fontosabbá válik az egészséges táplálkozás, az élelmiszerbiztonság. Mindennek kerete lehet a vidék, hiszen a vidéki tájak képesek fenntartani a helyi élelmiszerellátást és hozzájárulhatnak a táplálkozási szokások változatosságához. A természetes, a friss étel és annak termelése, amely idilli képet mutat, a gasztroidill legösszetettebb és legerősebb elemévé válik. Összekapcsol ez az idill három fő elemet: a fogyasztót, a vidéket és nem utolsósorban a természetet (Kovách, 2007).

A vidékről alkotott kép alakulásában hangsúlyos szerepet kaphat a turizmus. A vidéki tájak és természeti környezetek, a természeti kincsek gyakran vonzzák a turistákat, akik a természettel való közvetlenebb kapcsolatra, a vidéki életmód felfedezésére vágyanak. A turizmus egyes vidékek esetében fellendítő szereppel is bír. A turiz-

mus és a turisták megjelenése egyes vidéki térségek esetében pozitív hatással jár. A vendéglátás fejlődésnek indulhat és a turisták megjelenése álláslehetőségeket biztosíthat a helyi lakosok számára (Kovács, 2020). Ugyanakkor a turizmus megjelenése és annak tömegessé válása negatívan is hathat egyes településekre, például az emelkedő lakhatási és élelmiszer árak akár szinte lehetetlenné tehetik a helyiek számára, hogy felkeressék a turisztikai célpontokat (Egresi, 2016). Mind a pozitív, mind a negatív jellemzők mellett a turisták, mint társadalmi csoport nagyban hozzájárulnak a vidékről alkotott kép alakulásához.

A vidéki térségek negatív jellemzői is hozzájárulnak a vidékkép alakulásához. Az előregedés és elvándorlás hatással van a vidékképre és gazdaságára egyaránt. A visszatérés falura akár egyetem után már nem fő cél a fiatalok számára, mert nem minden esetben találnak munkát az adott településen, ahol felnőttek. Nem minden esetben tud biztosítani az adott település jó állást egy felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatal számára. Negatív tényező lehet a helyi szolgáltatások hiánya, a digitális fejlesztés elmaradása, az intézmények hiánya és mások. Ha a rurális település nem innovatív és nem alkalmazkodó, akkor a fenntarthatóság megkérdőjelezhető (Dajnoki et al., 2018). Egy falu vonzó kell, hogy legyen nem csak turista és külső szemszögből nézve, hanem az ott élőknek is, hiszen a vidéki térségben élők is a vidékkép fontos alakítói lehetnek.

Mindez azt jelzi, hogy a vidékről alkotott kép egyénenként és társadalmi csoportonként változhat, a tapasztalatok és élmények függvényében. Ebből kifolyólag a vidékről alkotott kép mozaikszerűen tevődik össze és épül fel. Kovách Imre „A vidék az ezredfordulón” című tanulmányában azt emeli ki, hogy a vidéki imázs napjainkban már nem más, mint azoknak a városiaknak a terméke, produktuma, akik kívülállók, idegenek. Ugyanakkor a vidékkép hatással van a hatalmi döntésekre, a fejlesztési források elosztására, a vidéki emberek önképére, valamint a falvak és városok lakóinak reprezentációjára a különböző kultúrákban (Kovács, 2012). Feltáró jellegű kutatásomban nem vállalkozhattam annak vizsgálatára, hogy a fiatalok által megfogalmazott vidékkép milyen mértékben külső produktum és milyen mértékben képezi az alapját a saját tapasztalat. Első lépésben csupán arra törekedtem, hogy a vidékről alkotott értelmezéseket rögzítsem, azt is vizsgálva, hogy ezek az értelmezések nemhez tartozás szerint, illetve a lakhely jellege (falu – város) szerint különböznek-e egymástól.

1.1. Módszertani keretek

Kutatásomat a csíkszeredai Segítő Mária Római Katolikus Gimnáziumban végeztem. Fontosnak tartom mindenekelőtt megemlíteni, hogy az adatfelvételben segítségemre volt még két szaktársam is: Bara Brigitta és Mezősi Hanna. Közös megegyezés alapján én dolgozhattam tovább a témával kapcsolatosan. Az adatfelvétel önkitöltős kérdőív segítségével történt 2022 májusában. Így a kutatást tíz és tizenegyes osztályos diákok körében sikerült elvégezni. Személyes lekérdezés volt és anonim módon történt. Teljes népességet kérdeztünk. Így a lekérdezettek száma összesen 112 volt. A tanulók viszonyulása a kérdőíves kutatáshoz pozitív volt. Szívesen töltötték ki a kérdőívet. A kérdőív kitöltése egy-egy tanórán belül fél órát vett igénybe. A kérdőívben a Likert skálaértékelést használtam. A kérdőív összesen 9 kérdéscsomagot tartalmazott. Ebből hét kérdés zárt, míg kettő szabadválaszú volt. A hét témakör a városhoz és a faluhoz való viszonyulásukra összpontosított. A témák a következők voltak:

- a városi környezethez való viszonyulás
- a falusi környezethez való viszonyulás
- városi életforma választása melletti érvek
- falusi életforma választása melletti érvek
- a város vonzereje külső nézőpontból nézve
- a falu vonzereje külső nézőpontból nézve
- a vidék hátrányai a falura költözés szempontjából

A kérdőívben minden témakörhöz 7-8 kijelentés tartozott, a válaszolók minden kijelentést 5-ös skálán értékelték. A válaszolók ugyanakkor bejelölték a lakhelyet (falu – város) illetve nemi hovatartozásukat (fiú – lány). Az adatok feldolgozása SSPS programmal történt.

A kutatás eredményeiből diplomamunka formájában készült tanulmány négy témakör elemzésével foglalkozik (1. a megkérdezetteknek mi a véleményük a vidéki világról, 2. a döntési helyzetben, amennyiben a rurális életformát választják a fiatalok, akkor melyek azok a szempontok, amely alapján teszik ezt, 3. melyek azok az akadályok, amelyek hátráltatják a megkérdezetteket falura költözés esetén, 4. illetve melyek azok a vidéki tényezők, amelyek értékesek lehetnek egy idegen számára. Ebben a tanulmányban az elemzés eredményeit foglalom össze röviden.

1.2. A ruralitásról alkotott kép

Az első témakör, amelyet elemzésem során bemutatok azzal kapcsolatos, hogy a fiatalokban milyen kép él magáról a vidékről és számukra a vidék milyen értékeket hordoz. Az ehhez a témakörhöz kapcsolódó kérdéscsomagban („A falusi környezettel kapcsolatosan is sokféle értékelés megfogalmazódik. Milyen mértékben értesz egyet az alábbi kijelentésekkel?”) hat kijelentés véleményezésére kértem a válaszolókat:

- A falu sokak számára túl csendes, nincs benne mozgás.
- Falun az emberek sokkal jobban figyelnek egymásra.
- A falu nagy előnye, hogy közel van a természet.
- A távolság miatt nem jó falun lakni.
- Csak falun van igazi közösség.
- A hagyományőrzés helye a falu.

A „teljes mértékben egyetértek” és a „többnyire egyetértek” válaszokat összevonva a vélemények rangsora az alábbiak szerint alakult:

1. táblázat: A rurális településsel kapcsolatos vélemények rangsora

Kijelentések	„Teljes mértékben egyet értek” és „többnyire egyetértek” összevont eredménye
1. A falu nagy előnye, hogy közel van a természet.	90%
2. Falun az emberek sokkal jobban figyelnek egymásra.	78%
3. A hagyományőrzés helye a falu.	66%
4. A távolság miatt nem jó falun lakni.	43%
5. A falu sokak számára túl csendes, nincs benne mozgás.	29%
6. Csak falun van igazi közösség.	13%

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezettek 90 százaléka szerint a falunak nagy előnye az, hogy közel van a természet, a természet közelsége számukra pozitív érték. A megkérdezett tanulók több mint háromnegyede teljes mértékben vagy többnyire egyetért azzal, hogy falun az emberek sokkal jobban figyelnek egymásra. A mindennapi tapasztalat is visszaigazolja ennek az álláspontnak a fontosságát, a vizsgált térségben – nem csak kis falvakban, de nagyobb községekben is – szinte mindenki ismer mindenkit és mindenki tud valamit falustársáról, mindenki odafigyel falustársaira. A rangsorban harmadik helyen a hagyományőrzés fontosságát emelik ki a válaszolók. A rangsor hasonló marad abban az esetben is, ha csupán a „a teljes mértékben egyetérték” válaszokat vesszük figyelembe. A három témakör esetében az igenlő válaszok aránya – a fentebb bemutatott táblázat sorrendjében 66, 50, illetve 36 százalék. Az „is-is” típusú válaszok aránya a vizsgált hat témakörben 9 és 20 százalék között van, a bizonytalanság mértéke „a távolság miatt nem jó falun lakni” kijelentés kapcsán a legnagyobb. A válaszolók több mint fele elutasítja azt a kijelentést miszerint „A falu sokak számára túl csendes, nincs benne mozgás”. Hasonló arányban utasítják el azt a kijelentést is, hogy „Csak falun van igazi közösség”. Összességében ezek az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezettek kiemelten fontosnak tartják a természetközelséget, az emberek közti kapcsolatokat és a tradíciókra is értéként tekintenek.

A kapott eredményeket érdemes megvizsgálni abból a szempontból is, hogy miként oszlanak meg a vélemények nemek szerinti bontásban. Néhány témakör esetében a különbségek jelentősek, az eltérések magyarázatához további kutatásokat lenne érdemes végezni. Így például a férfi válaszadók 60 százaléka, míg a női válaszadóknak csak kevesebb, mint fele ért egyet teljes mértékben azzal a kijelentéssel miszerint „Falun az emberek sokkal jobban figyelnek egymásra”. A természetközelséget előnynek tekintette a férfi válaszadók fele (50 százalék), a nők esetében ez az arány jóval nagyobb (66 százalék). „A távolság miatt nem jó falun lakni” témakörrel kapcsolatban érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a „teljes mértékben egyetérték” válaszok esetében az igennel válaszolók aránya a férfiak esetében csak 7 százalék, míg a nők esetében 30 százalék. „A hagyományőrzés helye a falu” kijelentés esetében azt látjuk, hogy a nők negyede (25 százalék) ért egyet ezzel a kijelentéssel, míg a férfiak esetében ez az arány 43 százalék. A nemek szerinti véleménykülönbségek oka többféle lehet, érdemes lenne megvizsgálni azt, hogy családot alapító fiatalok esetében a lakhelyválasztásban milyen szerepet játszanak az ilyen jellegű véleménykülönbségek.

Ha a falusi és a városi lakhely függvényében vizsgáljuk a kapott eredményeket, akkor szintén jelentős különbségeket találunk. A falun élők 71 százaléka ért egyet teljes mértékben azzal, hogy a falu nagy előnye, hogy közel van a természet, míg a városban lakó válaszadók fele ért egyet ezzel teljes mértékben. A hagyományőrzéssel kapcsolatos kijelentés esetében a falusi lakhellyel rendelkezők 44 százaléka ért egyet teljes mértékben ezzel a kijelentéssel, a városi lakhellyel rendelkezők körében ez az arány csak 26 százalék. Összeségében az tapasztalható, hogy a rurális környezet értékeit a falusi lakhellyel rendelkezők jobban kiemelik, a fiatalok körében nem tapasztalható a ruralitás nagyobb mértékű elutasítása. A falusi környezetben élők a hátrányokat is hangsúlyosabban érzékelik, erre példa az, hogy a várostól való távolságot nagyobb arányban tekintik problémának.

1.3. Lakhelyválasztást befolyásoló tényezők falura való költözés esetén

A kutatás egyik moduljaként azt vizsgáltam, hogy ha a fiatalok falura szeretnének költözni, akkor melyek lennének a választást befolyásoló pozitív vagy negatív tényezők. A „Véleményed szerint mennyire fontosak az alábbi érvek, ha egy fiatal a falusi életforma mellett akar dönteni?” kérdéscsomagban kilenc kijelentés szerepelt:

- Egymásra figyelnek, egymást segítik az emberek.
- Magánszféra, saját udvar.
- A természet közelsége.
- Közvetlenebb, erősebb emberi kapcsolatok.
- Csendesebb, nyugodtabb az élet.
- Közösségben élni értékesebb.
- Alacsonyabb árak (ház, telek).
- Tisztább, friss levegő.
- Egyszerűbb állattartás (kisállat, haszonállat).

A „teljes mértékben egyetértek” válaszok a konkrétabb, határozottabb állásfoglalások meglétére utalnak. Ezek sorrendje – nem utolsó sorban a százalékarányok közti eltérés mértéke – a rurális életforma értékeit hangsúlyosan mutatja meg:

2. táblázat: A falusi lakhely választását befolyásoló tényezők rangsora

Kijelentések	„Nagyon fontos” válaszok eredményei
Magánszféra, saját udvar.	67%
Tisztább friss levegő.	65,8%
A természet közelsége.	44,6%
Egyszerűbb állattartás (kisállat, haszonállat).	33,9
Csendesebb, nyugodtabb az élet.	33,9
Egymásra figyelnek, segítik az emberek.	33
Alacsonyabb árak (ház, telek).	31,3
Közvetlenebb, erősebb emberi kapcsolatok.	24,1
Közösségben élni értékesebb.	21,4%

Forrás: saját szerkesztés

Az „is-is” jellegű válaszok aránya ennek a kérdéscsomagnak az esetében is alacsony, a legkevesebb bizonytalan válasz a „magánszféra, saját udvar” kijelentésre érkezett. Két témakör esetében (természetközelség, alacsony telek és ház árak) a válaszolók 24-24 százaléka volt bizonytalan. Ha a „többnyire nem fontos” és „egyáltalán nem fontos” válaszokat összevontan vizsgáljuk, három téma vonatkozásában jelezhetünk magasabb válaszolási arányokat: egyszerűbb állattartás (27 százalék), alacsonyabb árak (17százalék), közösségben élni értékesebb (16 százalék).

A férfiak és nők véleménye közti eltérések ennek a kérdéscsomagnak az esetében is lényegesek. Csak három olyan téma van (közösségben élni értékesebb, magánszféra és saját udvar, nyugodtabb élet), amelynek a megítélésében hasonlóak az arányok, a legtöbb esetben lényeges eltérés van vagy a férfiak (egymásra figyelés, a természet közelsége, erősebb emberi kapcsolatok, tisztább és friss levegő) vagy a nők (alacsonyabb árak, állattartás lehetősége) javára. Ezek a különbségek még markánsabban jelennek meg, ha az igenlő válaszok típusait („nagyon fontos”, „többnyire fontos”) külön vizsgáljuk.

A falusi és a városi lakhellyel rendelkezők válaszait vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy olyan témák megítélése esetében, mint a természet közelsége, a közösségi élet a falun lakók igenlő válaszainak aránya nagyobb, a telekárak vonatkozásban a városiak látnak nagyobb arányban előnyt. A „többnyire fontos” és a „nagyon fontos” válaszokat külön-külön vizsgálva azonban az arányok nagyobb mértékben különböznek.

1.4. A fiatalok döntését akadályozó tényezők falura költözés esetén

A harmadik elemzési témakör azokkal a tényezőkkel foglalkozik, amelyek hátráltatják és akadályozzák a fiatalokat abban, hogy falura költözzenek. Ebben a kérdéscsomagban nyolc akadályozó tényezőt foglalmaztam meg:

- Egészségügyi ellátás lemaradottsága.
- Üzletek, vendéglátó ipari egységek hiánya.
- Infrastrukturális problémák (gáz, vízhálózat).
- Ügyintézési lehetőségek hiánya.
- Szórakozásra való lehetőség hiánya.
- Ha nincs megfelelő térerő, internet.
- Az iskolák elavultak.
- Elhanyagolt környezet (elhanyagolt házak).

Az alábbi táblázatban a „*nagymértékben akadályozzák*” válaszok eredményeit mutatom be az egyes kijelentésekre adott válaszok százalékában:

3.táblázat: A falura költözést nagymértékben akadályozó tényezők rangsora

Kijelentés	<i>„Nagymértékben akadályozzák”</i> válaszok eredményei
Ha nincs megfelelő térerő, internet	41%
Az iskolák elavultak	38%
Infrastrukturális problémák (gáz, vízhálózat)	29%
Ügyintézési lehetőségek hiánya	24%
Szórakozásra való lehetőség hiánya	22%

Kijelentés	<i>„Nagymértékben akadályozzák” válaszok eredményei</i>
Egészségügyi ellátás lemaradottsága	20%
Elhanyagolt környezet (elhanyagolt házak)	18%
Üzletek, vendéglátó ipar egységek hiánya	17%

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezettek közel fele számára (41 százalék) nagymértékben akadályozó tényezőt jelent az hogyha nincs megfelelő internet és térerő abban a faluban ahová esetleg költözne. Nagymértékben akadályozó tényező a falusi iskola állapota, működése is, illetve ezen kívül a helyi infrastruktúra állapota. Kevésbé jelent korlátozó tényezőt ha nincsenek helyi üzletek, vendéglátóipari egységek, de nem jelent kiemelten jelentő korlátot az épített környezet állapota vagy a helyi egészségügyi ellátás minősége sem.

Jelentős mértékben változik a vidékre költözést korlátozó tényezők említési aránya, ha a „nagymértékben akadályozzák” és a „többnyire akadályozzák válaszokat együttesen kezeljük. Ebben az esetben az „Egészségügyi ellátás lemaradottsága” kerül az első helyre akadályozó tényezőként (55 százalék), a második helyen a „Szórakozásra való lehetőség hiánya” 47 százalékos említéssel jelenik meg, és ezt követi az „Elhanyagolt környezet” 39 százalékos említéssel.

A férfiak és a nők véleménye minden korlátozó tényező esetében eltérő. Különbösen eltérően vélekedtek az egészségügyi ellátás elmaradottságával kapcsolatosan, illetve az üzletek hiányát is lényeges mértékben másként ítélték meg. A falusi és a városi lakhellyel rendelkezők válaszai is lényeges különbséget mutatnak. Általában elmondható, hogy a városi lakóhellyel rendelkezők sokkal nagyobb mértékben tekintik akadálnak a rurális települések hiányosságait mint a falusi lakhellyel rendelkezők. Így például az egészségügyi ellátás hiányosságait a városi lakóhellyel rendelkezők 70 százaléka tartja nagyon fontos vagy fontos akadálnak, míg a falusi lakhellyel rendelkezők esetében az említések aránya csak 40 százalék. Hasonló mértékű különbség mutatkozik az infrastrukturális hiányok fontosságának megítélésében is.

1.5. A falu értékei egy idegen szemszögéből

Az adatfelvétel során választ kerestem arra a kérdésre is, hogy a vizsgált célcsoport vélekedése szerint a térség mely tényezői lehetnek értékesek, illetve milyen mértékben lehetnek értékesek egy idegen számára, a falu mely jellemzői lehetnek vonzóak? Az így nyert válaszok a vidékkép mozaik jellegének értelmezéséhez használhatók fel.

A szakirodalom is hangsúlyozza, hogy mindenki másképp vélekedik a faluról. A vidéket és a róla alkotott képet háromféleképpen lehet csoportosítani Megyesi Boldizsár tanulmánya szerint. Vannak, akiknek a vidékről a természet, a hagyományőrzés és a népi kultúra jut eszükbe és ezzel azonosítják a vidéket. Mások egyből a mezőgazdasággal kapcsolják össze, míg van az a réteg, akinek a vidékről az elmaradottság jut az eszébe (Megyesi, 2007).

Az adatfelvétel során ehhez a kérdésfelvetéshez (egy idegen szemével nézve milyen mértékben tekinthetők értékesnek a falu jellemzői) hét kijelentést társítottam:

- Erős faluközösség.
- Vallásosság.
- Lehetőséget ad egészséges élelmiszer termelésére.
- Sok helyi ünnep, helyi rendezvény van.
- Nyugodtabb életstílus.
- Természetközelség.
- Helyi történelmi, kulturális hagyományok.

Az alábbi táblázat a „*nagyon értékes*” válaszok említési arányát mutatja be:

4.táblázat: A falu értékei a „nagyon értékes” válaszok rangsora szerint

Kijelentés	„Nagyon értékes” válaszok említési aránya
1. Lehetőséget ad egészséges élelmiszer termelésére	46%
2. Természetközelség	45%
3. Nyugodtabb életstílus	38%
4. Erős faluközösségek	26%

Kijelentés	„Nagyon értékes” válaszok említési aránya
5. Sok helyi ünnep, helyi rendezvény van	22%
6. Helyi történelmi, kulturális hagyományok	22%
7. Vallásosság	21%

Forrás: saját szerkesztés

A válaszolók szerint, ha egy idegen szemével néznék a falut, akkor nagyon értékes vonzerő lenne az, hogy a falu lehetőséget ad egészséges élelmiszertermelésre. A tanulók közel fele (46 százalék) gondolja nagyon értékesnek ezt a tényezőt. Hasonlóan magas arányú említést kapott (a válaszolók 45 százaléka) a természet közelsége, és sokan gondolják azt is (38 százalék) hogy egy idegen szemszögéből nézve értékes vonzerő a falu csendessége, az, hogy az emberek nyugodtabban élnek, mint városon. Ha összevontan kezeljük a „nagyon értékes” és a „többnyire értékes” válaszokat, akkor másként alakul a rangsor, más falu kép körvonalazódik. Három olyan adottság kerül előtérbe azonos arányú említéssel (60–61 százalék), amelyek a rurális térségek társadalmi jegyeit helyezik előtérbe: sok helyi ünnep és helyi rendezvény, az erős faluközösség, illetve a helyi történelmi, kulturális hagyományok

A kapott eredményeket érdemes megnézni és elemezni a nemek szerint is. A férfiak és a nők egyes tényezők értékes voltáról másképp és másképp vélekednek. Szemléletes példa, hogy megkérdezett férfiak 46 százaléka van azon a véleményen, hogy az idegenek az „erős faluközösséget” értéknek tartják, míg ezzel ellentétben a nőknek csak 30 százaléka van ezen a véleményen.

Érdemes a kapott eredményeket megvizsgálni a különböző lakhellyel rendelkezők szempontjából is, ebben az esetben is vannak lényeges eltérések a válaszok között. A lakóhely szerinti eloszlás szempontjából egy tényezőt érdemes kiemelni. A falun élők szerint az idegenek számára a helyi ünnepek és rendezvények értékesek lehetnek, a városi lakhellyel rendelkezők jóval kisebb arányban gondolják ezt.

1.6. Összefoglalás

A kutatás eredményei alapján azt mondhatjuk, hogy a fiatalok körében a ruralitásról alkotott kép inkább pozitív. A természet közelsége, a tradíciók és az emberek közti kapcsolatok mutatkoznak a válaszolók számára értékes tényezőknél. Ha a falura költözést befolyásoló tényezőket vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy döntési helyzetben a magánszféra kialakításának lehetősége és a természet közelsége kap nagyobb szerepet. A ruralitás, mint közösségi kontextus kisebb szerepet kap. Kutatásom eredményei összhangban vannak azokkal a szakmai elemzésekkel, amelyek a vidékkép összetettségét, esetenként ellentmondásosságát és változását jelzik. A vizsgálatba bevont fiatalok tematizációjában egymás mellett vannak a pozitív és a negatív tartalmak, ugyanakkor megfigyelhető, hogy a vidékkép a városi illetve falusi lakhely függvényében, illetve nemek szerinti bontásban is különböző. Az elemzés eredményei azt jelzik, hogy még egy egységes korcsoport esetében sem azonos a vidékről alkotott kép. Ez összhangban van azokkal a szakirodalmi megállapodásokkal, amelyek egy vidéki térségen belül is a vidékkép tagolódását jelzik. További elemzésre lenne szükség annak tisztázásához, hogy ezt a tartalmi sokféleséget az eltérő egyéni tapasztalatokhoz lehet kapcsolni vagy pedig azokhoz a vidékkép tematizációkhoz, amelyekkel közvetlen környezetükben vagy a szélesebb társadalmi nyilvánosságban találkoznak.

Szakirodalom

- Bell, D. (2006): Variations on the rural idyll. In P. Cloke, P.- Marsden, & T.- Mooney, Handbook of Rural Studies (149-160.). London: Sage Publications.
- Biró, A. Z. (2020): Székelyföld – milyen vidék? *Pro Scientia Ruralis*, 1-4. pp. 221-239.
- Csurgó, B. (2007): Vidékképek a politikában a parlamenti beszédek tükrében. In Z. Boda, I. Kovách, G. Szoboszlai (szerk.) Fiatal kutatók elitekről, kampányokról, vidékimázsokról. Budapest: MTA Politikai Tudományok Intézete.
- Csurgó, B. (2013): Vidéken lakni és vidéken élni. Argumentum Kiadó.
- Csurgó, B. - Szatmári, A. (2014): Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás. *Metszetek*, 3. szám, pp. 33-51.

- Dajnoki, K. - Szabados, G. - Kulcsár, G. - Bácsné Bába, É. (2018): "Visszatérni vidékre"- A vidéki élet kvantitatív és kvalitatív megközelítésben. *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, XIII. évfolyam, 3–4. szám, pp. 79-90.
- Egresi, I. (2016): Tourism and sustainability in Turkey: Negative impact of mass tourism development. *GeoJournal Library*, pp. 35-53.
- Kovách, I. (2007): A múlt és a jelen vidékképe. In K. Imre, Vidék- és falukép a változó időben (7-11.). Argumentum Kiadó.
- Kovách, I. (2012): A vidék az ezredfordulón. Argumentum Kiadó.
- Kovács, A. D. - Farkas, J. Z. - Perger, É. (2015): A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológia kísérlete. *Tér és Társadalom*, 29. évf., 1. szám, pp. 11-24.
- Kovács, E. V. (2020): A turizmus, mint a vidéki térség kitörési lehetősége. *Economica*, XI. Új évf., 1-2 sz., pp. 43-48.
- Megyesi, B. (2007): Vidékiek és városiak. A tudás-és imázshasználat hatásai a vidéki Magyarországon, L'Harmattan–MTA PTI, Budapest.
- Mormont, M. (1987): Rural nature and urban natures. *Sociologia Ruralis*, Vol.27 No.1., pp. 3-20.

Abstract

The study presents the results of a survey conducted among young people in secondary school in Miercurea-Ciuc, which investigated young people's attitudes towards rurality. The results of the data collection are presented in four thematic areas: opinions on the countryside, arguments in favour of rural lifestyle, barriers to choosing a rural lifestyle, and the target group's perception of what factors of the area under study would be valuable for a foreigner.

Keywords: rurality, rural image, young people